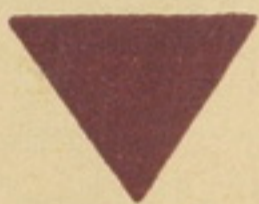

66409

Ю Ю Ю Ю Ю Ю
Л І Р Н К ъ

Я Р О С Л ъ В
К О Н Д Р ъ

Я Р О С Л А В К О Н Д Р А

Ю Р Б А

Л І Р И К А

Центрально-наукова
БІБЛІОТЕКА АН УРСР
ІНВ. № 66409

ЛЬВІВ 1931

НАКЛАДОМ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ „НОВІ ШЛЯХИ“

ВНОО
Звірено 20 07 р.

Центральна
наукова бібліотека
АН УРСР
Акт № 197
№ 22 10.27.23

З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка у Львові

Н А П О Р О З І С В І Т А Н К У

Буревії мої молодії!
Гей, у герці, чвалом громовим!
Туго випніть вітрила у серці,
Розхвилюйте свічада душі!
Хай у думках моїх серпанкових
Запишає палкий хмаролім
І понівечить квіти охлялі
В нездоланнім вогні золотім.

Буревії мої молодії!
Потолоchte коверці м'які!
Я стелив їх (кому?) в моїм серці
На долівці химерних святинь.
О, зруйнуюте, спліндруйте той храм
Хворих мрій і недужих бажаннів,
Бо тепер я здоровий і дужий
Чорні ризи роздер по-полам.

Буревії мої молодії!
Гей, ударте розхрістаний ритм
Об граніти життя копитами!
Розакордіть мене до глибу
У полум'ї, у гамі, в імчанні,
Бо лиш сонцем і вихром буйним
В неогляднім просторі, у згуках
Пориванням живу весняним.

Буревії мої молодії!
Свої крила на всю широчінь
Розгорніть і розгромте ті хмари,
Що світанок мені облягли.
О, здригніть його надри таємні!
Хай каскадами сонця горить,
Щоб здолав він живою снагою
Це осіннє безсилля розбить!

Н А П Е Р О Н І

Впали рейки на гони задумані,
Наче біль на душу в тишині. —
Два холодні, невблагані струмені...
Блиском льоду їх зір засинів.

Тихі гони і серце обмарене
Розірвали струми ті у мент,
Як пірвали під дикими ударами
Вагонетки в дальній фірманент.

В божевільній рвонулися скорості.
Розвинули безлічі ниток.
І понесли в розпачливім поїзді
Мого серця вирваний шматок.

І З Н О В В Е С Н А

Ізнов весна цілунками голубить
Дзвінки конвалії чуттів
На серцевих узліссях —
І в яру далечінь пронісся
Обмарений на сонячній путі
Квітчастий квітень наш ласкавий, любий.

Ізнов весна рукою гладить ніжно
Барвінок спраглих мрій,
Що в квітниках поблекли,
І сонячних свічад хвилястий клекіт
Листочки їх зогрів
На золотих обніжках.

Ізнов весни долоні голубливі
Матусіно тремтять
На нашому обличчі...
Світанок з тугою нас кличе
На променисту гладь
Блакитного припливу...

Ізнов весна... Та чом же знову, Люба,
Не підемо стрічать
Вітрильників квітчастих
У пристань молодого щастя,
Де смуток наш почав
У пестошах голубих?

Весна, весна... Та знову вже, Кохана,
Не підемо в акорд,
Як два скрипкові тони,
У пристань голубливих дзвонів,
Де квітне наш якор
Здійснених снів зарання.

О, Н Е Т Р І П О Ч Т Е

О, не тріпочте, усміхливі віти...
Не простягайте рученят невинних...
Бо не всміхнусь на радісні привіти
В алеях сонячної самотини...

О, не тріпочте, молоді листочки...
І не горніться до лиця так ніжно...
Бо серце в тузі гам веселий топче,
Неначе брязк тюремного заліза.

О, не тріпочте, оксамитні трави...
І не маніть мене на іскряве рядно...
Тепер не вернеться і любо не заграє
Весняних спогадів сторожене судно.

Н А П О Д І Л Л І

У тиші вечерів сп'янілих на Поділлі
З Тобою йду у золоті марінь...
І розгортає даль нам паруси розцвілі
В дорогу вираженої зорі.

І голубливі ниви душі нам колишуть
І засипляють тихо рани всі життя...
Лиш любий бій сердець дзвінку ворухить тишу
І колоски Тобі осанну шепотять.

Враз вихор прориває тишу золоту.
Здригнулись колоски, заплакала дорога...
О, мріє дорога! Я не з Тобою йду, —

З весняних давніх днів це лиш про Тебе — спогад!
О, мріє дорога! Я не з Тобою йду!...
Роздерлись паруси вітрильника нового.

Н А Д П Р І Р В О Ю

Стояла Ти, схилившись надо мною,
А я обняв Тебе у спазмі судорожнім,
У полум'ї невтримливих дихань.
То був скажений біль вечірньою порою,
Як грянула земля у безвісти порожні
У божевільно-неузору хлань.

В несамопитім розпачі прочутої утрати
Розбила виски кров у дикому одчаї...
Заціпив серце конвульсійний скорч...
Поглянув молодик, як в'язень ізза крати,
І зорі стрепенулися у тихому ручаї
І покотилися за обрій сторч.

О, як зіштовхнула Ти рук одчайних клешні?
Чому Ти вирвалась і згинула в безодні!
В безодні тій, що я давно прокляв...
О, гиньте, в сповитку маріння всі сердешні!
Нехай розірветься, розтрісне ще сьогодні
У хлань бездонну шпурнута земля.

З В' Я Л Е Н І Т Р О Я Н Д И

Весняні леготи з'єднали нас в казках п'янючих,
І голубливим струменем я душу твою пив...
Трояндами яскривсь садок надій моїх жагучих,
А на світанку щастя в нас горів святий порив.

Та хутко сонечко весни блакити попрощало.
На човнах голубих наш травень одчалив.
На скрипці щастя нашого струна порвалася...
Садок троянд зов'яв, що перший раз зацвів.

І ось в очах твоїх мороз осінніх ранків...
І сміху сонця з них даремне ждять мені.
Від струн, що надірвала ти, розкрилась в серці рана
І розпачем в душі гудуть кохані дні...

І розгорнулись дні мої, мов камери тюремні...
Байдуже, холодно зориш крізь крату у глуші...
Душі моєї спраглої пориви всі даремні,
Щоб знов по давньому цвіла в твоїй душі.

І стріне демон вечера прибоюми одчаю
Мене самотнього серед бурунів спогадань,
Що душу всю затоплюють каскадами ридання,
Що вичерпалась хутко так життя мого дань.

Ох, жалко так мені хвилин отих прекрасних...
Та не виную я тебе, моя кохана, ні.
Чим винна ти, що хутко так пориви згасли,
Що стіли, мов весна, чуттів твоїх вогні.

Л І Т Н І Й П Е Й З А Ж

I

Вітру на серці солодко.
Про сонце удосвіта марив.
Ніжно жита погладив.
В мріях жупан обросив.
Про сонце удосвіта марив...
Обрій запряжено в хмари,
Вітер на обрій сів.
Пугою дзвінко ударив:
Мчіть, мої коні! Мчіть! —
Вітер про сонце марив.
В паху любистку обличчя...

Л І Т Н І Й П Е Й З А Ж

II

Гей, розквітнула блакить у дзвонах.
Не зупиняться вороні коні.
В чорній тузі руки земля ломить.
З-під копит десь у блакиті громи.
В крові серця смуток свій полоче.
Дерева сльозинами тріпочуть
У розпуці вітру навздогін.
Земля в тузі чорні руки ломить:
— Гей, вернися, любий! Дорогий!
Вітрів бриль у далі тільки майорить.
Чорна земля руки в тузі ломить,
Черв'яками ревнощів горить.

Стомивсь трудящий день
І на долоню шерхлу спер
Спітнявіле лице.
А крізь вікно йому
Обличчя молоде
Кришталями горить.
— Ось молоко для вас
В гладишечці оце... —
День руки простягнув,
Іскристі згуки п'є.
Та голос юний згас...
Десь із ярку хлоп'я —
Розміряне ледащо —
Об глечик рукавцем
І молоко — струмками...
День стомлено зирнув —
Обличчя в'яне темно —
І без вечері ліг.
Тут крадьки приповзла
Собака в чорних кудрях.
Весь двір сповнила вщерть
І, лупаючи оком вогневим,
Хапливо хлєпче молоко...

Б Р А Т А М

Це не Месія надійде
З обмареної мрійником країни.
Не буря сколихне
Струхнявілий простір.
А з ваших цвілих хат,
Задумливих кварталів,
Розквітне дужий квіт
На талому снігу.
У кучугурах золота чужого,
Де краплями іржі
Застигла ваша кров, —
Вже кільчиться насіння
Квітів тих.
Глядіть лише,
Як маятник могутній
Розмірено ударить
Вашу буйну мить,
Що прагнули її
Віки давно проквітлі,
Віки принижені —
Мети цієї віхи! —

С О Н Ц Е Н А М О Д Д А Й Т Е !

I

В душі моїй спалахують раз-в-раз пожари.
Ненависти прибої рвуться динамітом
І зоставляють в серці чорних згарищ хмари
На обріях ясних, залитих сонцецвітом.

Я ж прагну так, щоб на левадах мого серця
Розцвілися квітки, мов віченьки дитини,
Щоб слались у душі, неначе шовк коверця,
Трояндові платки у травневі хвилини.

І що б я дав, щоб завжди прилив хлюпав в грудях —
Той теплий, що в кохання першого розмаю,
Коли братів і друзів бачиш тільки в людях

І серце їм несеш з посвятою докраю.
Оддав би іншим все в важких мозольних трудах,
Собі зоставив би лиш почуття: — Кохаю!

С О Н Ц Е Н А М О Д Д А Й Т Е !

II

Так ні, дарма. Мої квітки голубозорі
Під повіддю прибоїв вогневих почахли...
Пожежу цю в душі ранений будень створив.
Вугілля це палке з його конвульсій жахких...

Мій сіряковий люд на скравках чорноземів
Вже виссаних сторіччями чужого пана,
А його хитро-вчений син, євнух гаремів,
Квітками, що цвіли колись, дурманить.

Світанки травневі його — звірюки-люди
На гранях історичних гонів розіп'яли,
Коли степи розхрістали кремезні груди

І розкотили на весь світ грізні хорали.
Десь по столицях грілись казани облуди;
Ви в них повірили, заперли дух і ждали.

С О Н Ц Е Н А М О Д Д А Й Т Е !

III

Діждались. Звідусіль, мов скло розбите, посміх.
Нестерпне глузування каменем в обличчя...
Прогавили момент, вовтузившись наспіх,
І степ регоче з вас, вже більш вас не покличе.

Був зап'янкий для вас — степів прозорий трунок.
Ним захинались лиш брати буйні з-за річки.
На чорній біржі світа снівся вам рятунок. —
Наснили катафалк собі і дві погребні свічки.

На спинах негрів рідних вам держава снілась.
Коли ж свою омріяну занесло в'ялим листом,
Ви на чужому гноїщі отаборились.

А людові скрижалі тичите імлісті
І рогом затрухнявілим царя Данила
На сполох сурмите безгучним, хриплим свистом.

С О Н Ц Е Н А М О Д Д А Й Т Е !

IV

Під твані товщею живе життя конає,
По кублицях людей вдоволених загрузло в отупінні.
Проходять дні більмосні — ліньки — жовклим плаєм,
Чадні, задушливі у мертвім безгомінні.

І скрізь блакить в красках осінньої палітри...
І лиш віконця кволі сонця оборонцем —
Мовчазним криком в даль: „Де забарився, вітре? —
Де заблудилось ти, непереможне сонце?“

І десь із низу руки потяглись рішуче
Святих борців — розхмарить сонце з цвілих рамів,
Щоби життя — вперед і громом серед тучі...

Щоб топтані обніжки вилились квітками
Від соняшних нестримних променів жагучих
І вольний гімн життю дзвонили колосками.

С О Н Ц Е Н А М О Д Д А Й Т Е !

V

А люди, що більмами сліп'ять дні блакитні
І розп'яли світанки золоті люду мого,
Вжахнулися на гомін променистих ритмів,
Що ось цвіте з низин, звідкіль лиш чули стогін.

Єхидно руки сонцесяжні підотнули
І кинули полумінні троянди в темінь,
Де гине крик життя отетерілим гулом
І горді думи п'ють залізо й гострий кремінь.

А сонце вкрадене втопили в баговінні
Грязького животіння на осеннім фоні. —
Там хлянуть їхні дні в морфійнім оп'янінні.

Бо заздро, що не чують рвійних сонця дзвонів,
Як вже давно колись у вранішнім горінні,
Коли почали шлях у бурянім розгоні.

С О Н Ц Е Н А М О Д Д А Й Т Е !

VI

І в душі ненависть, — вогневий циклон —
— До людей-звірюків: — Сонце на блакить!
За весну в калюжі, рук святих полон,
Визиск чорноземів, в крові колоски.

Сонце нам оддайте! Чорноземи ждуть.
Яблуком налитим стигне бунт у них.
Хутко стрепенуться з млистога чаду,
Кров'ю захлибнуться хилі долини.

Сонце нам оддайте! В мозолях рука
Виполе із нього хопту й реп'яхи.
Сонце нам! За нами — доба сторожка.

Ми його підіймем з твані на верхи!
Сонце нам оддайте! Чорнозем в бруньках.
Це ж бо наші, наші в пуп'янку шляхи!

Ш Е В Ч Е Н К О Н А В Е С Н І

I

О, весно кохана!
Товаришу дужий!
Крізь березня хугу
Ми вже відчуваєм
Твій непереможний
Усетворчий подих,
Що схвилював ритми
Тривожних сердець.
В днях ярої туги
Ми у дожданні
В нестерпній напрузі
Поклали на варті
Спраглі юні душі.
Бо ми тебе прагнем
Ніби в'язень волі,
Бо ми тебе прагнем,
Як повітря прагнуть
Розхворілі груди.
Бо ми тебе прагнем,
Як молода думка
Вольного простору.
І вбираєм в себе
— Хвилююче, жадно —
Кожний дужий подих
Півдняшнього вихру,
Бо це, весно, — ти.
І стелимо всюди
На шляхи, на бруки
Свої юні душі,
Коли тільки сонце
Розітне мечами
Нап'яті подолки
Каламутних хмар,
— Персами палкими
Зледенілі торси
Міста обігріє,
Бо сонце — це ти.
І цілуєм рвійно
Обрії розкриті,

Бо їхня лазурна
Синь — це, весно, ти.
А тебе ми любим,
Бо ти наш єдиний
Молодистий бог.
Бо даєш нам силу,
Снагу нездоланну,
Бо ти наповняєш
Спорожнілі чаші
Наших юних душ.
Бо ти розквітаєш
Любов до людини —
Справдешню, нехитру —
У наших серцях.
О, весно кохана!
Товаришу дужий!
Не барись так довго,
Визирать несила:
— З туги замирають
Уже наші очі.
Дождять несила:
В нашім чулім серці
Розквітає біль.
Наші душі
Неухильно прагнуть
Твого дзвону.
О, приходь, приходь!
Кохана весно!
Ми тебе в серця свої
Віссемо.
Ми твою любов і волю
Рознесем по всьому світу.
Цілуватимемо
Кожного стрічного чоловіка,
А свободу сіятьмемо
В кожне серце
Пригоршнями.
О, приходь, приходь!
О, роздай ці обрії узонькі.
О, налий простором своїм
Наші мізки,
Щоб могла ширяти
Думка скута льодом.

О, розбурхай жили
Приливом могутнім,
Щоб була в нас сила
До могутніх діл.
О, приходь, приходь!
Кохана весно!
Ми ж уже святкуєм
Твое дуже свято,
З далини зачувши
Твій потужний крок.

Ш Е В Ч Е Н К О Н А В Е С Н І

II

Інші люди
Звуть тебе
— Добром найвищим
І любов'ю.
— Тим Христом
— Обітованим, кротким,
Що воскрес з-під товщі
Льоду і снігів.
І явив всім людям
Свої очі — сонце.
Та й святкують свято
Твого настання
Й звуть його: Великдень.
Але в тому святі
Пліснява і сопух
Сірих давніх мурів.
Але в тому святі
Фльор могильний квітне
Й пережитки давні
Середніх сторіч.
А ми ж молодисті
— З розмахом могутнім.
Бо любим лиш свіжість,
Сонце, вольну шир.
Бо в нас сьогочасність
Бурхливо пульсує,
Ми не знаєм „вчора“,
Ми живем „с ь о г о д н і“.
Ми оце святкуєм
Твое свято вільно,
Просторо і ясно
Палко, сьогочасно.
Ми тебе назвали
Тарасом Шевченком.
Бо він хоч минулий,
Але вічно юний,
Свіжий та принадний,
Так, як, весно, ти!
Ти була пройдешня,

Та знову зливаєш,
Вічно сьогочасна,
Так, як він — Тарас.
З глибочині пройшлих,
Процвілих років
Очі його сяють
Нам, як твоє сонце,
Те саме, що вчора,
Але вічно свіже,
Любе, чарівне.
Твій ударний подих,
Що від нього
Груди наші потужніють,
Нахильці ми п'ємо,
Як Шевченків дух,
Що надхнення будить
В нас, у юнаків.
Бо Тарас бунтливий,
Так, як ти, о, весно.
Він молотом слова
Сторощив ті льоди
Гніту і покори,
Що лягли на душу
Мілійонам мас.
Він кинжалом пісні
Розпанахав груди
Собаці цареві
І різав усеньке,
Що паном лиш звалось.
Він гнівом горів,
— Так, як ти, о весно, —
До всіх, хто лиш гнобить,
Панує і тлумить
Вольну думку й душу
І обікрадає
Трудящих людей.
Бо Тарас люб'ячий,
Так, як ти, о весно.
Материнським словом
— Теплим добрим щирим —
Голубив знедолених,
Сльози утирав.
Він лагідну пісню,

Сонячну, ласкаву
Співав злидарям.
— Для усіх трудящих,
Що мліють у праці,
В наймах, у сирітстві,
На чужім лані.
Піснею тією,
Мов весняним сонцем,
Потішав страдальців,
Надію будив.
Бо Тарас провісник
— Майбутнього раю,
Так, як ти, о весно.
Гомінливим дзвоном
Він заграє у пісні,
Дзвоном віщуванням
Майбутніх хвилин,
Він заграє у сурму
Дзвінку, голосисту
Й віщував світанок
Трудящому людові —
Без хлопа, без пана
На вольній землі,
На землі безмежній,
Спільній, неподільній,
Де житимуть люди,
Любо, як брати.
Отимто ми, весно,
Тараса Шевченка
Святкуємо в тобі,
Бо людові нашому
Він, о весно, — Ти.

Д Р У Г О В І В А Л Ь Б О М

Не спів душі у травневім заранні,
Не пісню голубу з мінливим жемчугом, —
Лиш серця біль і рани нездолані,
Що у душі бrenять — впишу Тобі в альбом:

„В країні чорноземів мого люду
Глитай індустрії колонію заклав.
Без впину йде кривавий визиск труду,
Облудні грабежі й топтання людських прав.

Інтелігентний шар мого народу
Своєї згоди пісню глителям завів,
А масам точить фрази про свободу,
Фатаморганою минулих дурить днів.

Мій люд у тюрмах, кованих у крицю!
Прокляттям звис над ним панів чужих закон,
А брат мій юний гонить синю птицю
І про імперію дитячий мріє сон.

Серед романтики змагань порожніх
Шукає він фантома пройдених віків, —
А в череві індустрій переможніх
Новітньої епохи плід уже назрів.

Вже квіт її в степах моїх завзятих
Трояндою розцвівсь, а брат мій молодий
Плює в його з упертістю дитяти
З-за крат цупких безпечних панових дверей.

А мимо йде життя в весняній зливі,
Б'є дзвоном електричним пульс новітніх ер,
В степах на рейках — коні білогриві!
Безповоротно скрип чумацьких маж завмер!

А там сотки працівників гарячих
Вікам крилатим душі розікрили вшир
І кожний — степ в вогнях заводських бачить,
Грядучого життя бурунний, владний вир.

Брати мої — усе короткозорі!
Розчавить їх чугун бентежучих років.

На волю вийдуть замкнуті простори,
Космос струсне — всесвітнього єднання спів:

- Рвіть розуму кинжалом мрій серпанок!
- Хай душі ладить вам років сучасних крик!
- Бо глухом стріне вас майбутній ранок
- І знову жде вас всіх історії смітник!“

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І
п р о л о г

Заціплений в руці настирливий ціпок,
Розняті рамена, що тугою в далінь,
Невпинної ходи вперед невтримні кроки,
— Мандрівник молодий шляхом під ніч у млі...

Стежками напробій — за сонячним руслом,
Дружніх затій реп'ях жалом у плетінь дум.
Ножем у марінь стрій життя стверділі зломи.
Манією небосхил, — хмарами чаду.

Стежками напробій! Єдиний він змагун.
Не самотній, ні, їх цілий міліон —
Самотників борців за сонячні буруни,
За селитьби скляні, де б люди всі — одно.

Стежками напробій! Затоплені в блакить,
Заслухані у вир життя, що спрагле бур.
Іх думи в низині життя — прудкі ракети,
Що гостряком у твань до самого глибу.

Стежками напробій! Слова в них метеор.
За ними жах і гнів, палкий ентузіазм,
— Протуберанції, прорубані простори...
— Фанфарами на бій — прибої дужих мас.

Стежками напробій — без похиту — до зор!
Полонені ж вони; обійми сонцеві
Клешнями їх серця — від досвітків прозорих
— Аж до вершинних меж, — останніх сплющень віч.

В полоні золотім любіш їм лаврів, рож
Сизифів їхній труд, що шпичями у грудь,
Що від нього не раз серця у них порожні,
А прорости в цвіту душі — у тлінь, у груз.

В полоні золотім, де стрим, де льоту гать?
— Їх любі вороги, їх біль, їх серця дрож —
Потоптані в пилу — в одчайному завзятті, —
І розпанахане душі святе нідро.

В полоні золотім безскаржно в даль-мету.
Лиш сонця пугарем свою печаль німу.
Троянди не для них, ні травня спів квітучий.
— Їм прапорів квітки, крик таранів об мур. —

Стежками напробій! В полоні сонцевім,
Де під цілунком сонць бруньки крилатих літ,
Де греблям трухлим край, де сонячні лявіни
— Самотники борці — шляхом під ніч у млі.

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

I

Нене, це ти йому дала
Крихту своєї душі,
Коли вихор огненних жадань
Його серця іще не сушив.

Серце тоді — мов чорнозем
Ранньої весни — було.
Обрій бив у блакитне горно,
Рвав у даль соколиним крилом...

В землю пухку ти садила
Пуп'янки тонів палких.
І тремтіла душа від жажди
— Буйним квітом розпластать блакить.

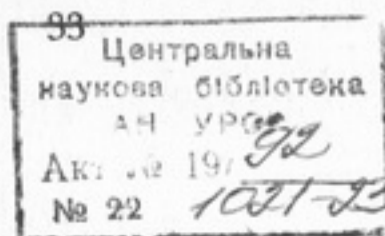
Квітнути ярко, потужно
До фіолетних згучань...
Слухав сурму весни золоту
Дзвонів сонця шукати почав.

З хвилі тієї із сонцем
Спаявсь, з'єднався повік.
А круг нього не знали просонь,
Коливавсь п'янкий хорівід.

У чебрецеві світанки
З сну прокидався молодий
Йому навістрів вогнистий титан
Розпанахував хат цвілих дим.

Хлюпала сонячна повідь
По картоплинні до стріх.
Він із хлопцями в поле коров
Виганяв із хаток у ярі.

Гень за рікою у лузі,
Де висне стінкою гай,
Там „шипорні“ вели навадалу,
Завертали коров по чергах.

Дні чебрецеві хутенько
Танули за небосхил...
Облетів гам безжурних пісень,
Повернулися круто шляхи.

Вже не ганявся „шипорні“
З хлопцями наперегін.
Не втішали його зграї зор,
Що текли з голубих берегів.

Слухав розмов, що, мов камінь,
Виснули в димі хаток.
„Годі вже повернутися нам,
Насувають лани на село.

Сціпили міцно клешнями...
Ми ж рік у рік ростемо.
Тому вікна вузенькі у нас,
Що закрито нам обрій кругом.

Краємо ниви, мов серця...
Ділим між себе шматки...
А унук далі що понесе
Своїм дітям? — Землі ні звідкіль!

Кинув би дряхле хазяйство,
Де ж заробітку знайдеш?...
І затуєсь димом одчай,
Гірким чадом хатками бреде...

Оливом душу прострелив
Жах неублаганих слів...
І поніс до науки джерел
Чад хаток у німому жалі.

Дим тих хаток, що чаяться
Там у яру — наче ждуть...
Стиснув болю свого рукоять:
„Не забуду. Тривайте! Прийдú!“

І поніс він у серця коробці
Тугу криваву, свій біль,
Пересочений диму багром,
— Чорнозему зідхань у журбі.

Шлях заступили бетони
Ковані в сизий чугун.
Там в жорстоких вогнях гекатомб
Люди „Завтра“ втрачали снагу.

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

II

Бруньки у серці нили
У сонячних прагненнях...
То був весняний прилив,
— Дзвінкий, хлоп'ячий день.

Та вже в струмках дитячих
Під сплеск весел безжурних
Тебе у-ряд не бачив,
Узнав хмарок ажур.

І серденьком розбитим
(Коли ти в хмарах чахло)
Пірнав у оксамитах —
В матусіних очах.

Потім в диму чорнозем...
В сухотах сутерени...
Хоч небо і не в грозах
І на землі твій син.

Знов запеклись болючо
Бруньки на гонах ярих
І серце міцно влучив
Ключів твоїх удар.

Той дзвін йому знайомий,
Бо з твого чола думку
Відгадував без втоми
Одвічньо гордий дух.

А ти — дівча химерне —
В долоні — дженджуристо.
І він шукає зерна
Твоїх чудних намист.

В долоні — дженджуристо
Й тікаєш серед сміху,
Здігнать немає хисту
Й на шляху більше віх.

Всіх днів життя — погоня,
А він одна лиш віха
Понад шляхом до дзвонів
Незнаних дум твоїх.

Запраглому Танталю,
(— Жажди не погасити...)
В останньому проваллі
Намистинку даси.

І сяє в фоліантах
Крихітка невміруща,
Твоїм новим трабантам
Енергія і рух. —

З чорнозему колиски,
З хаток обнятих цвіллю.
В жажди огнених стисках
— І він твій сателіт.

Прикований до скелі
Бетонів сціпенілих
П'є з фоліантів келих
Танталя в долині.

На дні десь невблаганно
Ралець ярить твій ясно:
Чоло твоє кохане —
Мов скло прозорих плес.

А дні його трудящі
Натомлено по бруках...
І ніч ранено кряче
За луткою, мов крук.

Глибокі жмурить очі
Од фоліантів білих.
Та він її не бачить
Під дум бадьорий біг.

Аж день — зоркий дозорець —
Жене на заробітки
І стискує суворо
Ширінь його орбіт.

Та знов вітрилив крила
Вночі у заграві...
— То був весняний прилив
А потім бруків дзвін...

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

ІІІ

З чорноземів прийшли,
А то й росли в бетонах.
Все рвалися з тіснот
Юнацькі їх серця.

Бо небо там — Христос,
На димарях розп'ятий,
І блекне сонця сміх
В одчаї сутерен.

Обличчя днів в пилу.
За лавами шкільними
Пожовклим папірцем
Без впину шарудять.

А юнаки гуртом
За кресиво Ярила.
З кремення блеклих днів
Іскорний рвали ряст.

На буйний зов лісів,
Криштальний поклик плеса
Оддзвонювала кров
У жилах молодих.

Гуртками йшли стрічать
Весну в нап'ятих м'язах.
Косичили брилі
Листочками дубів.

І в нього гурт друзів:
Усміхнений Микола,
Володько мовчазний
І запальний Тодось.

З'єднав усіх у гурт
Привільний клич просторів,
Поривів дика хіть,
Бунтливий спів б'ючок.

— Призирство молоде
Жител солодкій грязі,
Де в задовіллі брив
Їх рідний паразит. —

В розкований момент
З городського провалля
Пірнали в крові вир
Зелених гущавин.

Зелену юну ніч
Багаттям чепурили
І звали молодик
До себе, до гурту.

То слухали казок
Про чари друга лісу
І снили до зорі
Про бурі і грозу.

І марили у снах
Про весну свого люду,
І чули з далени
Завіщань сивий дзвін.

Та й брали на плече
Протрухле їхнє зерно, —
Несли в свідомості,
Як предківський закон.

Поклали на олтар
Барвистих марінь фетиш.
Клялись на боротьбу
В безкраю далечінь.

Хуртечею змагань
Поривів молодистих
Гадали збунтувать
Спокою п'яну пліснь.

В горнилі ярих днів
Потужить друга, брата...
І з боєм знову йшли
На крик міських сирен,

Де небосхил — Христос
На димарях розп'ятий
І мліє сонця сміх
В одчаї сутерен...

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

IV

Ішли в цвіту хвилин
У думках хуртовинних.
Сягали в далечінь
Гуртками напередими.

Дивилися на них,
Мов на хлоп'ят, їх друзі,
Що жм'якали притьмом
Твердий малай зануди.

Всі пиняві їх дні:
Панянки тонкосльозі,
Де восковий паркет, —
В долоні б'ють нервозно.

Під вереск п'яних флейт
Присліплого джезбенду
Хитався кволий ритм
Недужих їх порівів.

Збирались теж гуртом
В гостинній десь долівці
Ввічливих громадян:
Іх гордощі й надія.

Не раз ожив двірок
У панотця якого,
Бентежучи село
Підпилим юним гамом.

Там очі хазяїв,
Усміхнені любовно,
Яріють у гурті
Синів своїх завзятих.

Світлиці всі горять
І дзвонять тарілки
Під гомін мандолін
І сантимент гітари.

То затремтять пісні
І „стогне Дніпр широкий“
Й серця цілує всім
„Не вмерла Україна“.

То вихряться танки
В конвульсіях фокстрота
І личенька цвітуть
Панянок спалених.

А далі знов бренчать
Шампанського келишки
Й розв'язаний язик
Сплітає шумні тости.

І поминають край
Бездольний і нещасний
З медоточивих уст,
З шляхетною сльозою.

За церкву і народ,
Клянеться інший знову
І скроплює вином
Свої святі обріки.

Аж он встає юнак,
Палкий красноречивий,
І в полетних словах
Хазяїну влещає.

„Його життя смутне
— На одшибі, самотне.
А праця чимала
Серед братів незрячих.

Але він трудовик,
Весь повний саможертви,
— Ідеї посвятив
Життя усі принади.

— Бо шлях його життя
До нації йде цілі.
До неї тужить він
І ми до неї линею“.

І знов бренчать чарки
І дякує хазяїн
Надійним юнакам,
Панянки в ручки плещуть...

.

.

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

V

У нього друзів гурт:
— Володька безголосий,
Миколка все в сміху
І запальний Тодось.

А було й більш гуртків
Невтримного юнацтва,
Що в герці йшло швидкі
І рвалось, мов гранат.

Усі — гаряча юнь.
А на плечах — сивизна.
Завіщань сизий крюк
На сонці тьмяно звис.

Усяк порив клює
І думи жадно довбе,
А юнь йому здає
Якийсь незнаний довг.

Горить він в ореолі
І фетишем іскриться,
Як вічний ідеал,
Як сонце, як блакить.

А їх гуляцький друг
— Чарівний їхній фетиш
Купає у бон-гу
В накуреному кафе.

Але і той за ним
І його ж це ідея,
Хоч і в кафе нічних,
Де нікотинний глей.

Та юні друзі йшли
Задивлені в свічадо.
А мимо вир бурлив
І день вчорашній чах.

За кратами вже зрів
Черствий, лункий світанок.
В передостанній грі
Вже крила розгортав.

Та крила ще в крові...
По мерзлих тротуарах
Жене голодний звір
Людей до лютих кар.

Маленьким діточкам
Рве студінь ноження...
Ім бруки в пелюстках
Матусіно бrenять...

А він той гомін пив
З намистинкою сонця...
Ярів закон юрби
І дряхлий рвав кордон.

І зов той потужнів
З карт свіжих фоліантів —
Йому на вістрях днів,
Що чавили бур'ян.

Чутливий голосник
Серед коханих друзів
Ранив рожеві сни,
Що туманили рух, —

— Кличами творчих юрб,
Що дзвонами по бруках,
Де вже встає боюн
І тетеріє крук.

Одкритим словом звав
З юнацького пориву
Зігнать трухлявий шквал —
Знесілілих жарин.

— У жилах молодих
Хай юна кров хвилює!
Хай зерно молоде
У душі свої ллють!

Бо з цвілих сутерен
В бунтарському розгарі
Вже спіє сонця син,
Нових років черга.

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

VI

Друзі з жалем дивились,
Як лезо невблаганне
Ранило цвіт тепличний
Іх буряних змагань.

Іх яблочко рум'яне
Розкраяне надвое
І зір без марінь в'яне
Над яловим ядром.

Прозорим зором ниже
Миколка плесо струмня,
Замислився Володька
В тенетах сивих дум.

Лиш іскряво здригнувся
Поривчастий Тодосій
І слово металеве
Брязчанням пронеслось.

Думок схрестили шпаги...
З позиції не вступить.
На фоліянтах сонця
Його твердий п'ястук.

Байдужі йому зовсім
Розлогі ті цілини,
Де молоде колосся
Під молотом хвилин.

У нього ціль єдина
У позолоті марінь...
В омофорі століттів
Дідів хоробрих дар.

Не шлунку інтересів
Брудні, нахабні леза, —
Ій молоді герої
Сердець дають ралець.

Це не момент сучасний,
А сентимент сльозивий.
У ньому тільки гасне
Наш кожний смілий зрив.

Горіли феєрверки
Поривних слів безладдя...
Дум струмня не спинили,
Лиш зворухнули гладь.

Лиш одголос двобою
І згук вітрил напнутих
Гуртками розкотився
І струнами торкнув.

Тодосій — друг коханий
Святим явився гнівом...
Взяв зарева, — підсипав
І — спажули вогні.

„Він в буднях загрузає!
Зневірився в ідеї!
Уже його не вабить
Окрилений наш день.

Земля обітованна
По його — тлінний одур!
На бездоріжжя зводить
Намучений народ.

Не прагне царства волі
Ні усміху світанку,
А у рабських оковах
Він жити рад — профан“.

Пробуркалися грози
І загули приглухло...
Але душі не влучив
Товаришів обух.

Лиш часом блимавками
Притлумлене багаття...
І все росте між ними
Незрозуміла гать.

Приховане призирство
Лиш вирветься нечаяно...
І серце німо стисне
Розплющений одчай...

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

VII

Облітали сонячні дні
І нездужала осінь...
Серед друзів він — наче рана,
— І сонця не було.

Кам'яніла льодом зима...
Почувавсь самотньо,
— На брук — мов зіпхнутий
З гамірної хати.

Тільки з хати людина одна
(В очах сонця крихітка...)
— На шлях (проводити?)
А сама — тендітна.

Сама рання квітка весни.
(А вихор такий невесняний...)
Крізь віконця: „Вернися!...“
Не озирнулась.

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

VIII

Крізь даль, що під вихром палючим ридає,
Крізь простір, дзвінкий од морозу,
Під вечір, що зіркою квітне,
До неї мандрівець прийшов.

У тихому гомоні ніжних слівцець,
Що, мов трепіт метелика крил над квітками,
Мов платочки троянди у леготі травня, —
Цілунками серце невинно голуб'ять...

У струменях поглядів щирих ясних,
Мов усміхи квітки, що моляться сонцю,
Мов плеса зідхання, що тоне в блакиті,
Все пестять — гаптують волошкові сні...

Він прийшов такий простий і чулий,
Як жменька польових квіток,
І чуття розгорнув світанково
І просто в розкритій долоні.

Зустріла їх серцем.
— Тут єдиний спочинок, обнова і радість.
За ними так легко, як в сонячну даль
Мандрувати невинно на човнах весни.

За ними та радість,
Що в паростях дзвонить
На провесні вранці
Під доторком сонця.

Бо як же не бачить очей незабудьки,
Що тоне голубо у неї в очах...
І як же не чути тих скрипкових згуків,
Що серце цілують і просяться в душу...

Це ж бог народився — нев'януча добрінь,
Що сонце в очах розливає
І милує душу у тузі запраглу,
І думи годинить, наче веселка.

По хвилях бурхливої хлані
У пристань голубу прибивсь:
За обрієм цим йому щастя немає.
— За ними так любо, як в лузі дитинства.

Рамена його серця всіх дум, почувань
Для неї розквітли на всю широчінь.
Лиш думка тривожна: „Відчуй їх весняно,
— Так чуло і щиро, як я їх розняв.“

...І струмки голубливі захлюпали в грудях...
Зчервоніли сніги олов'яні, гнітючі...
І вихор ущухнув морозний сердитий.
— Троянди збагрили зморожений гай.

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

ІХ

О ноче, опалева сиза!
З сльозинами сніжин
На віях золотих.
О, ноче опалева, сиза!...

Ти пила радощі
Його кохання,
Схиливши кучері
На милої плече.

О, ноче!...
Чула ти
У його серденьку
Солодкі перебої,

Мов у блакиті дзвін
Розспіваних пташок,
Мов гомін хвиль
Обмарених на сонці...

І передала їх
На струни ліхтарів,
Що жмурили до них
Жартливо свої очі.

— О, ні! Це сон.
Це була казка щастя
Породжена з зірок
Прозорих їхніх мрій.

— Симфонія скрипок,
Що душу пестять ніжно
І серденько в полон
Беруть солодким боєм...

Ноче!...
Ти закувала
Смуток їх
У п'ятьмавій тюрмі.

Над ними стріпнула крильми
Любов без краю щира,
Що тане в ній
Тривою неутішимий бій.

О, ноче!...
Ноче, опалева, сиза...
Йому так любо йти
З коханою пліч-о-пліч

Островом тінявим
Твоїх прихильних плес
І гладити квіток
Невинні голівки,

Що з травневих далін
У цілинах замерзлих
На полотнах алей
Нев'януcho цвіли...

Ноче!... З твоїх добрячих рук
— Ласкавих голубливих
— Трояндні пелюстки
Ім впали на уста.

Так просто злинули,
Як кане промінь зірки
І усміхом тремтить
На позолоті хвиль...

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

Х

Юна яр запашна розцвіла
І потужився гомін на струнах...
А зза обрію хмари вже флаги,
Як погрозливі помаху рук,

Насували туманним рядом
(Чорний вороне, — твої затії!)...
І обризькали скатерть обнови,
Потушили багаття святі.

Десь з глибокої хлані століть
Туманили чуття тужні флейти...
Спопелили пориви на тлінь,
Окайданили вихрянний лет.

Боляче у душі від оков.
Та так важко рішитися в прістір,
— Побороть сивих спогадів коло
І у ногу із друзями крок.

На розп'ятті стоїть роздоріж...
І розранюють серце жоржини...
Даленіє їй в далечі ніжний
І коханий і різом чужий.

Бо невільна людина чужа
Йому ближче від рідного пана...
— Не здолає його провозати,
Не потопче священний коран.

В С О Н Я Ч Н О М У П О Л О Н І

XI

З блакиті крик зірниць
На ніч, що давить город.
(В кудлатих лапах ние
І позіхає хворо...)

На полотні алей
В останнє манячіють
У тьмі їх сілуети
Під шепоти кущів.

„Остання мить... Прощай!...
Хоч і бунтує серце
В кривавому одчаї,
Але немає сил...

Ти прагнеш не для нас
— Чужий, далекий... любий...“
В тремтіннях слово гасне
В нестримному жалі.

Ії жарини сліз
У нього на обличчі.
...„стежки у нас нарізно...
...Уже мене не клич!...“

Зірвався буревій —
Думок кипуча лява —
З-під шкірини стихії, —
З розхитаних галяв.

За розцвіт буйних літ,
Що в пуп'янках набрякли —
— На очаділі кліти
Націлив він гостряк.

За молодих людей,
Що вже ростуть з підвалів
— За вольний, ярий день,
Що змалку його звав.

Дарма. Не чує слів...
В серпанку сивім гине...
У тузі ніч зомліла
Під зорями сльозин.

З блакиті крик зірниць
Під ноги йому гріє:
— „Не йди! Не йди! Вернися!“
— Пішов — і не оглянувсь. —

Юрбо!

Тобі моя любов.

Тобі пісні мої під сполохами ранків,

Що сурмами бrenять за тінявим серпанком

У молодій, дзвінкій твоїй душі.

Тобі пісні мої схвильовані жагою —

З лявіни поривань твоїх, нестриманих прибоїв,

Що кров'ю запеклись на сірих панських бруках.

Тобі пісні дзвінкі, усі юнацькі згуки.

Всі думи запальні, напухлі диким болем,

Закам'янілі помстою, роз'ятрені одчаєм,

Що грозами гуде в твоїй бездонній волі, —

В підпіллі ярих днів ненавистю палають —

За кров поганьблену, за незабутні рани,

Де закувала ти

притлумлені вулкани

своєї дужої жажди!

Ю

Р

Б

А

II

На кораблях невтримних, гамірливих,
Серед гущавин маштів-димарів,
По спінених хребтах — бурунного хотіння
Веде важкий ралець
Спітнілим, смаглим дням
Юрба.
Цінний вантаж —
Дарунок на весілля!
Вгинається судно
Під тягарем гнітучим...
А море — раною
Розколоте на двоє,
Знесилено здає
 простори всі заняті
 весільним старостам
 дебелим і завзятим.

III

Коридорами затухлими протрухлих міст
Просовує притьмом
Могутній кадовб свій
Юрба.
Тремтять збентежено
Кам'яниці подублі...
Не видержать ваги...
Хозяїн ярих літ
У порухах потужних
Мускули дугами напнув,
Налігши на підойму чугунову.
Ще тільки мить
і враз
розпадеться на цурки
Давно вже шашелем проточена віконниця стара.
І вибухнуть мільйони сонць
Над згарищам палат.
І виповнить ущерть
усі міста затухлі
квіток невідомих
п'янючий аромат.

IV

Пилюгою окутаним буркованим руслом,
Між будівель крикливих двох кар'єрів,
Що вишкиряють золоті повставлювані зуби
Й виблискують раз-враз
Моноклями вітрин,

тече

Юрба —

Вир скублений опецькуватих тіл,
Присадкуватих торсів,
Людей спітьнявілих, засмаглих у роботі,
В пилу на вулиці, на фабриці в диму.
Ідуть, ідуть...
Обличчя непокірні,
З очей вулканами палка, плавка жага,
Схвильовані хотіння рвуться очевидь,
Зливаються у сплави над юрбою .
Ідуть, ідуть нестримною рікою
І осуваються об себе пожадливо
Посеред персів випнутих, напружених грудей,
Що їх ніхто б тепер у світі не здолав, —
Коли химерна кров фонтанами-гейзірами заграє,
Себе саму юрба очима пожирає

в жаданнях своїх

щира

до-гола.

Ю

Р

Б

А

V

Течуть, течуть,
Містечками хвилюють,
Сп'янілої юрби розвихрені когорти.
Прибоями могутніми по городах ревуть, —
По городах — життя новітніх портах.
Течуть, течуть!
Всі сквери заливають,
Всі площі, галяви, всі перехрестя вулиць.
Важкими вуликами фабрик потрясають,
Перекликаються відтулинами їхніх дул
І роздувають небосхил
Гігантськими легенями заводів,
І кидають в світи
Енергій дужих вир —
Потенціальної юнацької породи,
Що поясить у здружених бурунах
Весь земний глоб для всеосяжних юрб.
І ось встають окрилені трибуни —
Ті конденсатори енергетичного нап'яття мас.
І колеться асфальт під їхніми словами —
На галявах міських залитих морем юрб,
Що міниться і грає мов на сонці
Під променистими словами ватажків.
І вже тремтять озброєні „спокою“ оборонці
Біля стривожених, розсипаних осель,
Як вибухне умить
і трусоне юрбою
могутніх пристрастей
раптовий карусель.

З	М	І	С	Т
На порозі світанку				5
На пероні . . .				6
Ізнов весна . . .				7
О, не тріпочте . . .				8
На Поділлі . . .				9
Над прірвою . . .				10
Зв'ялені троянди . . .				11
Літній пейзаж I—II				12—13
Вулиця . . .				14
Ніч				15
Братам				16
Сонце нам оддайте! I—VI . . .				17—22
Шевченко на весні I—II . . .				23—28
Другові в альбом				29—30
В сонячному полоні, поема . . .				31—58
Юрба I—V				59—63

Е R R A T A

Стор. 10, шоста стрічка згори: замість — божевіль-не-узору, — має бути: божевільно-неозору.

Стор. 11, дев'ята стрічка знизу: замість — Щоб знов по-давньому цвіла в твоїй душі, — має бути: Щоб знов по давньому цвіла любов в твоїй душі.

1021-23

1-30

2

РЛ
№

6138

465

кол. с.р.